

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені М.В. Остроградського**

**Міністерство аграрної політики України
Полтавська державна аграрна академія
Полтавський інститут АПВ імені М.І. Вавилова УААН
Дослідна станція лікарських рослин Інституту агроєкології УААН
Полтавське відділення Українського ботанічного товариства**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

**ГОРИЗОНАЛІТА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ВИВЧЕННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ
(присвячується 120-річчю від дня народження М.І. Вавилова)**

Полтава – 2008

УДК: 615.32

Поспелов С.В., Самородов В.М., Остапчук А.А.

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ РОЗТОРОПШІ ПЛЯМИСТОЇ

Розторопша плямиста (*Silybum marianum* (L.) Gaertn.) – цінна лікарська рослина, яка завдяки своїм гепатопротекторним властивостям вирощується в багатьох країнах світу, а останніми роками – і в Україні [1, 2]. Сучасна технологія її культивування досить недосконала і не відповідає рівню інтенсивних культур. З огляду на це, наші дослідження були присвячені вивченню строків її сівби в виробничих умовах ДП „Дружба” Лубенського району Полтавської області.

Вирощування включало наступні технологічні операції: лушення стерні після збирання попередника, оранку на глибину 20-22 см, весною проводили закриття вологи та передпосівна культивування. Сівба здійснювалась овочевою сівалкою СО-4,2 з нормою висіву 8-10 кг/га. Через п'ять-шість днів після цього проводили боронування боролами БЗСО-1,0. З утворенням першого-третього справжнього листка здійснювали міжрядний обробіток ґрунту культиватором УСМК-5,4. На початку червня з метою боротьби із однодольними бур'янами вносились гербіцид Зелек-супер з нормою 500 г/га, а через два тижні проводили міжрядне рихлення. Збирали насіння роздільним способом. При цьому рослини спочатку скошували у валки жаткою ЖВС-4,9, а через п'ять-шість днів валки підбирали та обмолочували комбайном Домінатор-108. У подальшому насіння досушували до вологості сім-вісім відсотків та очищували.

Відомо, що на урожайність розторопші суттєво впливають температурний режим вегетаційного періоду та кількість опадів [3]. Тому різними строками сівби можна регулювати розвиток рослин та їх продуктивність. Враховуючи це, сівба проводилась у два строки: перший 25-26 квітня, а другий – 3-4 травня. В період першого строку сівби орний шар мав оптимальне зволоження, а середня температура повітря складала 10-12⁰С. За цих умов період від сівби до сходів тривав 12-15 днів. При підвищенні температури повітря до 13-15⁰С у другий строк сівби цей період скоротився до 8-12 днів.

Гідротермічні умови під час початкових етапів онтогенезу суттєво вплинули на проходження фаз розвитку розторопші та густоту посівів. При першому строковій сівбі період «сходи – утворення першого справжнього листка» збільшувався на 2-4 дні, а період «сходи – початок цвітіння» – на 5-6 днів у порівнянні з другим терміном сівби. На нашу думку, це пояснюється не тільки більшою сумою активних температур, але й тим фактом, що після сівби у травні були продуктивні опади. Таким чином, стартові умови росту мають надзвичайне значення для формування агроценозу розторопші. Про це свідчить і те, що її агроценоз другого строку сівби був на 10-13% щільніший за перший строк. При цьому рослини розвивались рівномірно і вирівняно, а їх цвітіння відбувалось більш одночасно. Результатом було збільшення продуктивності агроценозу другого строку сівби на 15-18%.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про суттєвий вплив строків сівби на продуктивність розторопші і потребують подальшого вивчення.

Література

1. Пименов К.С. Биологические основы возделывания лекарственных растений в Среднем Поволжье: Диссертация в виде научн. доклада на соиск. уч. степ. доктора биол. наук. – М., 2002. – 61 с.
2. Розторопша плямиста // Пропозиція. – 2005. – №2. – С. 48.
3. Скибіцька М., Левицька О. Біологічні особливості розвитку розторопші плямистої (*Silybum marianum* (L.) Gaertn) в умовах інтродукції // Матеріали XI з'їзду Укр. ботан. тов. (Харків, 25-27 вересня 2001 р.). – Харків, 2001. – С.362-363.